

**College van Gedeputeerde Staten
statenbrief**

Aan Provinciale Staten

DATUM	03/09/21	NUMMER PS	Voegt de griffie toe
DOMEIN	LLO	COMMISSIE	RGW
STELLER	Ron Beenen	TELEFOONNUMMER	0625087312
NUMMER	82212C81	PORTEFEUILLEHOUDER	Bruins Slot

Onderwerp Statenbrief:

Alternatieve methoden en preventie faunabeleid

Voorgestelde behandeling:

Ter informatie

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting

In deze statenbrief geven wij u een overzicht van de stand van zaken met betrekking tot het initiëren, uitvoeren en beoordelen van praktijkproeven die een alternatief bieden voor traditionele methoden van schadebestrijding. In dit overzicht ligt de nadruk op provinciale projecten, maar relevante projecten die elders uitgevoerd worden komen ook aan bod. Ook geven wij u inzicht over het toepassen van preventieve maatregelen alvorens de stap wordt gezet naar bestrijden in de reeks van voorkomen - bestrijden – vergoeden. Daarnaast wordt ook ingegaan op diervriendelijker faunabeleid dat recent is ingezet of gaat worden. Met deze brief berichten wij u ook over de afwikkeling/stand van zaken van de aangenomen moties (87a, 103, 105a) en de aangehouden moties (101 en 104) van 11 november 2020, ingediend bij de behandeling van het Statenvoorstel Programmabegroting 2021. Op 8 maart jl. heeft een digitaal minisymposium Faunabeheer plaatsgevonden. Met verscheidene partijen is daarin verkend hoe we nog beter om kunnen gaan met faunabeheer (inclusief ganzenbeheer). In het minisymposium werd in het bijzonder gekeken naar preventieve maatregelen en alternatief beheer.

Inleiding

Maatschappelijk en politiek is er een groeiende behoefte aan inzicht in mogelijkheden om andere methoden in het kader van schadebestrijding toe te passen dan afschot of vangen en doden. In het coalitie-akkoord "Nieuwe energie voor Utrecht" voor de periode van 2019-2023 is aangegeven dat actief faunabeheer weliswaar noodzakelijk is, maar dat faunabeheer allereerst gebruik maakt van preventieve methoden en als dat niet mogelijk blijkt de benodigde reductie van aantallen bereikt wordt op een zo diervriendelijk mogelijke manier. Ook onderzoek naar alternatieven voor beheer en schadebestrijding krijgt meer aandacht. In oktober 2017 hebben wij u geïnformeerd over de stand van zaken over de alternatieven voor beheer en schadebestrijding (2017RGW81-03). Met deze statenbrief en de bijgaande notitie 'Alternatieve methoden faunabeleid provincie Utrecht. Stand van zaken februari 2021' en de daarbij behorende stukken (bijlage 1 t/m 3) informeren wij u over de voortgang sindsdien. Er is veel aandacht geweest voor alternatieven samenhangend met de ganzenproblematiek. In de statenbrief Ganzenafspraken d.d. 9 maart 2021: tussenbalans en nieuwe sporen informeren wij u hierover. In deze brief gaan we hier dieper op in en gaan we dit verbreden door ook meer aandacht aan andere soorten dan ganzen te besteden. Om technische innovatieve verjaagmethoden te ontwikkelen zal een hierop toegesneden traject worden ingezet. Een voorbereidende deskstudie naar mogelijkheden hiervoor is uitgevoerd.

Wij hebben op diverse onderdelen een inzet gepleegd op diervriendelijker beleid. Hoewel niet direct gekoppeld aan schadebestrijding valt de versterking van de inzet bij de keten voor opvang en transport van wilde dieren in nood, aan u voorgelegd op 25 november 2020 (2020RGW166) te benoemen. Ook bij het Schiphol-convenant, waarover we u op 13 januari 2021 geïnformeerd hebben, wordt meer aandacht besteed aan preventie (2021RGW13). En, het Programma Oversteekbaarheid fauna 2021-2023 (2021 RGW 18-01) dat als doel heeft

het aantal aanrijdingen met dieren terug te dringen en daarmee een bijdrage te leveren aan het behoud van de biodiversiteit en de verkeersveiligheid, beschrijft maatregelen die onder meer gericht zijn op het verder terugdringen van aanrijdingen met reeën en draagt daarmee bij aan het voorkomen van leed bij mens en dier.

Ander diervriendelijker faunabeleid dat is ingezet of gaat worden:

1. Jacht op provinciale gronden.

Sinds de Beleidsnota Flora- en faunawet 2014 en overgenomen in het Beleidskader Wet natuurbescherming 2017 staan wij op provinciale gronden jacht niet meer toe¹. Op percelen waar een geldend jachtcontract van kracht is, wordt dit gewijzigd zodra het contract afloopt. In de nieuwe contracten wordt jacht niet meer toegestaan, en is indien noodzakelijk alleen schadebestrijding mogelijk.

2. Conceptplan van aanpak Verwilderde katten.

In onze provincie kunnen verwilderde katten gedood worden op basis van een aanwijzing art. 67 voormalige Flora- en faunawet /opdracht art. 3.18 Wet natuurbescherming. Om invulling te geven aan de moties 87A (chipcontrole katten) en 105A (stop afschot katten) is er een Conceptplan van aanpak opgesteld (bijlage 2) met als doelstelling: het voorkomen van predatie van beschermde soorten door verwilderde katten zonder daarvoor afschot als middel in te zetten. De focus ligt in dit Conceptplan van aanpak op het organiseren van de werkzaamheden en de financiële middelen om de Trap Neuter Return / relocate Care (TNR-C) methode als alternatief voor afschot in de provincie te gaan toepassen. Het voorstel is om de subsidie aan de FBE (als beoogd coördinator binnen hun wettelijke taak en als verwoord in het Faunabeheerplan Utrecht 2019-2025) gedurende 3 jaar te verhogen met jaarlijks respectievelijk: € 90.000, € 110.000 en € 110.000 en de FBE te vragen de samenwerking aan te gaan met de Stichting Zwerfkatten Nederland. De Stichting Zwerfkatten Nederland kan de TNR-C methode uitvoeren. Van dit bedrag is jaarlijks ca. 85 % nodig voor de Stichting, berekend op basis van het vangen van ca. 400 katten per jaar en het doorlopen van de hele TNR-C methode. De overige ca. 15 % is nodig voor de FBE om de bijbehorende coördinerende werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Het voorstel is om als eerste het gebied Polsbroekerdam, gelegen binnen één van de weidevogelkerngebieden, helemaal uit te kammen voor wat betreft verwilderde katten. Zo kan de verwachting worden getoetst dat geconcentreerd wegvangen in een gebied leidt tot een minimale stand van verwilderde katten. En om daarnaast op basis van signalen verwilderde katten af te vangen in het hele buitengebied van de provincie Utrecht. Met het Conceptplan van aanpak is voorzien in het wegvangen, neutraliseren en de nazorg van 400 verwilderde katten per jaar. Door geregeld momenten voor tussenevaluaties in te bouwen kan de gebiedskeuze uitgebreid of gewijzigd worden en kunnen de werkzaamheden geoptimaliseerd worden, er zal steeds gebruik gemaakt worden van voortschrijdend inzicht. De resultaten van deze diervriendelijke alternatieve maatregel kunnen meelopen in het jaarverslag van de Faunabeheereenheid (hierna FBE).

De uitvoering van het Conceptplan van aanpak verwilderde katten is gebaseerd op de insteek dat de FBE deze taak op zich neemt, zowel qua coördinatie en uitvoering. Dit is in lijn met hun wettelijke taak, zorgdragen voor een planmatig en gecoördineerd faunabeheer. Hierbij gaan ze samenwerken met de Stichting Zwerfkatten Nederland, die het leeuwendeel van de uitvoering voor haar rekening zal nemen. Op dit moment zijn we in overleg met de FBE of zij de uitvoering van dit Conceptplan van aanpak willen oppakken. Dit overleg kan nog leiden tot aanpassing van het Conceptplan van Aanpak.

Het voornemen is om de aanwijzing / opdracht voor het doden van verwilderde katten in Utrecht met ingang van 2 april 2021 in te trekken, ook als er nog geen overeenstemming is over een nieuwe structurele aanpak. Dit betekent dat de predatiedruk op beschermde (weidevogel)soorten tijdelijk zal toenemen.

3. Dassenovereenkomsten.

Om grondgebruikers tegemoet te komen bij schade door dassen bestaat er sinds dit jaar alleen nog in onze provincie de mogelijkheid om overeenkomsten af te sluiten voor een nieuwe periode over de jaren 2021-2025. Om dassen duurzaam in stand te houden is het essentieel dat alle betrokkenen, dus ook de grondgebruikers, gemotiveerd zijn en blijven om maatregelen te nemen die hieraan bijdragen. Van grondgebruikers die overeenkomsten afsluiten wordt verwacht dat ze dassen niet weren van hun percelen. Hiervoor ontvangen ze een vaste jaarlijkse tegemoetkoming gebaseerd op een eenmalige taxatie. Vooral bij faunapassages voor dassen is het essentieel dat ze hun foerageergebieden kunnen blijven bereiken.

4. Smient en meerkoet.

De op basis van het Faunabeheerplan 2019-2025 aangevraagde ontheffingen van de FBE voor ondersteunend afschot bij verjaagacties van smient en meerkoet zijn in oktober 2020 door ons geweigerd. De reden is de matig ongunstige staat van instandhouding van deze soorten (indicatieve staat van instandhouding zoals opgegeven door SOVON) in combinatie met recente jurisprudentie waarin wordt gesteld dat niet kan worden aangetoond dat beheer- en schadebestrijding géén negatief effectief heeft op de staat van instandhouding. Daarbij merken wij op dat het evident is dat groepen van deze vogelsoorten belangrijke schade aan graslanden kunnen veroorzaken en dat door het weigeren van de ontheffing de schade veroorzaakt door smienten en meerkoeten kan gaan oplopen.

¹ Amendement van 29 september 2014, ter bespreking en vaststelling van de Beleidsnota Flora en Faunawet Provincie Utrecht 2014.

Om geen risico te lopen de staat van instandhouding van beide soorten te verslechteren hebben wij er voor gekozen om de toename in kosten voor tegemoetkomingen bij schade te accepteren.

5. Haas en konijn.

Ter uitvoering van de aangenomen motie 103 (Bescherm haas en konijn) is de minister door ons per brief van 1 december 2020 (2021 RGW 14) geïnformeerd over de wens van Provinciale Staten van Utrecht om datgene wat mogelijk is te doen om te voorkomen dat haas en konijn nog verder in de gevarenzone komen. Wij hebben de minister in overweging gegeven om het konijn van de landelijke vrijstellingslijst te verwijderen en daarmee de provincies in de gelegenheid te stellen om maatwerk te leveren bij dreigende schade. Tevens hebben we aan de minister kenbaar gemaakt dat Provinciale Staten van Utrecht hebben uitgesproken dat het gewenst is om nu zo snel mogelijk de jacht op haas en konijn te sluiten en dat het gewenst is om het konijn en de haas niet meer als wildsoort aan te merken in de Wet natuurbescherming. Inmiddels heeft de Tweede Kamer de minister met een motie ook opgedragen om haas en konijn te schrappen van de lijst van vrij bejaagbare soorten (nr 35616-9 d.d. 11 februari 2021). De aangenomen motie 103 van 11 november 2020 beschouwen we als afgedaan.

In de aangehouden motie¹⁰⁴ (Laat haas en konijn niet het provinciale haasje zijn) worden wij opgeroepen geen nieuwe ontheffingen voor afschot van haas en konijn af te geven en de bestaande ontheffingen in te trekken. Het afgeven van ontheffingen voor haas en konijn gebeurt echter zeer beperkt en alleen in een veld kleiner dan 40 hectare of in /nabij de bebouwde kom. Daarbij gaat het om incidentele maatwerkontheffingen waar het maatschappelijke belangen betreft zoals konijnen op sportvelden, begraafplaatsen en recreatieterreinen. We vinden het onverstandig deze niet meer te verlenen met het oog op risico van fysieke schade bij sporters en recreanten (ondergraven sportvelden, recreatieweiden), verzakkende graven, etc.

Aan onze ontheffingen zijn, in tegenstelling tot de landelijke vrijstelling voor haas en konijn, altijd voorschriften verbonden die eisen dat werende maatregelen genomen worden (raster, watergang). De ontheffing is dan vaak enkel nog nodig om de op het terrein aanwezige konijnen te verwijderen en/of konijnen die binnenkomen door openstaande hekken.

Voor de haas wordt zeer incidenteel ontheffing verleend in situaties waarbij vraatschade dreigt in een al afgesloten boomgaard. Juist vanwege de verplichting om preventieve maatregelen te nemen gaat het nog om zeer geringe aantallen afgezet tegen de grote aantallen genoteerd bij de jacht en de landelijk vrijstelling². Gezien het maatschappelijk belang, de voorgeschreven preventieve maatregelen en de positieve gevolgen van de aangenomen motie in de Tweede Kamer willen wij het intrekken of niet meer verlenen van deze 'kleine' ontheffing ontraden.

Financiële consequenties

De middelen voor pilots alternatieve en innovatieve diervriendelijke maatregelen staan in de doelenboom bij Programma 2, landelijk gebied, meerjarendoel 2.2.3, de balans tussen ingrepen/faunabeheer en instandhoudingsdoelen bewaken en verbeteren.

In de statenbrief Ganzenafspraken d.d. 9 maart 2021: tussenbalans en nieuwe sporen hebben wij geraamd wat er aan middelen nodig is om met pilots van alternatieve en innovatieve diervriendelijk maatregelen door te kunnen gaan, ook voor andere soorten dan ganzen, en deze verder te intensiveren, volgens het *coalitieakkoord "Nieuwe energie voor Utrecht 2019-2023"* en aangehouden Motie 101 motie "Maak van Utrecht een landschap van liefde".

Hieronder zijn de structurele en incidentele extra kosten geraamd volgens het Conceptplan van aanpak. Deze nieuwe kosten zijn nodig om te kunnen starten medio 2021 en deze methode structureel als alternatieve maatregel te kunnen invoeren. Het structureel invoeren van deze maatregel is geraamd op € 110.000 per jaar. Met het Conceptplan van aanpak geven wij uitvoering aan de aangenomen moties 87A (chipcontrole katten) en 105A (stop afschot verwilderde katten) ingediend bij de behandeling van het Statenvoorstel Programmabegroting 2021 op 11 november 2020.

<i>(bedragen € 1.000)</i>			
Tabel Kostenraming alternatief beheer verwilderde katten	2021	2022	2023 e.v.
Structureel: Invoering Conceptplan van aanpak verwilderde katten vanaf medio 2021 en verder	€ 70	€ 110	€ 110
Incidenteel: Invoering Conceptplan van aanpak verwilderde katten	€ 20	--	--
Subtotaal intensiveringen	€ 90	€ 110	€ 110

² Jaarverslag 2019, pagina 23 van de FBE

Vervolprocedure / voortgang

- 1.) De besluitvorming over de dekking van de extra middelen die nodig zijn om het Conceptplan van aanpak ter voorkoming van predatie van beschermde soorten door verwilderde katten zonder daarvoor afschot als middel in te zetten, wordt voorgelegd aan Provinciale Staten in de Voorjaarsnota 2021 c.q. Zomernota 2021 voor de jaarsnede 2021 en de Kadernota 2022 voor de jaarsnede 2022 en daarna komende jaren. Daartoe hebben wij ten behoeve van de integrale afwegingen in deze nota's de financiële consequenties hiervan in deze brief in beeld gebracht. De aangenomen moties 87a en 105a (chipcontrole en verwilderde katten) kunnen wij afhandelen zodra deze middelen beschikbaar zijn gesteld.
- 2.) Medio 2022 worden provinciale staten geïnformeerd over de maatregelen die ingezet zijn op basis van de notitie alternatieve methoden faunabeleid. Randvoorwaardelijk voor het doorgaan met het ontwikkelen en het verder introduceren van alternatieven is dat er financiële middelen en menskracht voor komende jaren beschikbaar worden gesteld.
3. BIJ12 Faunazaken laat onderzoeken uitvoeren naar o.a. maatregelen voor schadebestrijding en benoemt die in haar onderzoeksagenda. In 2021 zal vanuit Utrecht nadrukkelijk de wens geuit worden om in de onderzoeksagenda 2022 meer alternatieve maatregelen te onderzoeken.

Bijlagen

1. Notitie 'Alternatieve methoden faunabeleid provincie Utrecht. Stand van zaken februari 2021'
  - bijlage 1a Kan de inzet van varkens het broedsucces van ganzen beperken?
  - Bijlage 1b Inventarisatie van stadsganzen in de Gemeente Houten in 2020
  - Bijlage 2a Praktijkproef beheer van broedlocatie ganzen
  - Bijlage 2b Rapportage vlakdekkende florakartering snelweglus A2 IJsselstein
  - Bijlage 3 Praktijkproef legselbeheer van grauwe ganzen in de Galecopperzoom te Nieuwegein
2. Conceptplan van aanpak moties verwilderde katten

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen